

Ajándékot hoztak. A szobrot Beszkárt-alkalmazott készítette. Kihallatszik a dolgozószobából, amint Patz dr. dorgálja őket:

— Ejnye, minek csinálnak ilyet, hát szabad ezt... igazán nagyon köszönöm, de azért még se kellett volna...

A titkárnő azt mondja, hogy Patz Sándor igaz-

gatól kivételes szeretettel veszik körül alárendeltjei.

Amint kilépek a Beszkárt-palota kapuján, villamoscsilingelés üti meg a füleimet. Ejnye, hol is van itt megálló? Igyekezem befelé a szerkesztőségbe — természetesen kisszakaszon.

Izsáky Margit

Babay József riportja:

Óbuda kincsei

A *Magyarság* sorozatos cikkei — amit őszinte örömmel regisztrálunk — nemcsak a historikusok és a tudósok körében keltettek egyre mélyülőbb érdeklődést kincses Óbuda multja s a föld évszázadokat őrző keble alól elő-előbukkanó műemlékek iránt, de saját kisebb birodalmunk, *legendás otthonunk* kutatóivá váltották e hatalmas multu város lakosságát is.

Megemlékeztünk már arról, hogy a mai Bohn-féle téglagyár helyén állott a klarisszák pompás kolostora, amelynek falai közé helyezték örökvasárnapon sirba *Erzsébet* királynét, Nagy Lajos király édesanyját. Megtalálták a téglagyár építéskor ezt a klostromot és kápolnát, de munkáscsákánvok porlasztották szét a megcsontított kezű királyné csontjait. Mi volt az oka ennek a rop-

pant történelmi és kegyeleti veszteségnek? A hozzanémértés és a közöny...

Cikkeink nyomán Óbuda lakossága reárvult arra, hogy városának minden talpalatnyi földjén egy talpalatnyi történelem piheg. Ha eltekint Aquincum felé, vagy elvezet utja az Árpád-malom melletti Árpád-forráshoz, vagy tán ott bolyong Fehéregyháza romjai körül, gondolatai önkénytelenül idézik a multat, képzelete fehér mezejére olyan alakok lépnek, mint *Anonymus*, mint a tógás rómaiak, vagy sisakos *legionáriusok* s ha a magyar történelem mereng, *királyok és királygasszonyok* kísértik... Az óbudaiak tehát kezdenek körülnézni házuk táján. És napról-napra több és több, eddig talán meg sem látott dolgot vesznek észre, amelyek pedig gyermekkoruk óta ismerőseik...

Beszélő kövek

Tudjuk, hogy a szomorú közöny miatt felbecsülhetetlenül sok műkincs pusztult el Magyarországon. Amig Franciaország, Anglia, Róma, Velence, Nürnberg, Bécs és ki tudná felsorolni, mennyi európai ország és város féltékenyen ápolta, vigyázta, rajongva őrizte, sőt kutatva műkincseit évszázadokon át, addig a szomorú 17., 18-ik magyar század engedte a vihar, a szél, a csákány őrlo malma alá várainkat, városainkat, őszobrainkat és templomainkat. A főváros közelében hirdetik építészeti kultúránk egyik koronájaként a magyar hatalmat, a „Notre Dame hugának”, a zsámbéki templomnak romjai. Tudjuk, hogy a legszebb faragású kövek, oszlopok, márványcsipkék, boltozatvállak a parasztházak falai közé vándoroltak — kötő- és erősítőanyagoknak. *Gatterer* Ferenc, az óbudai Árpádház-világ lelkes kutatója sóhajtott efl így, a III. kerület utcáit bolyongva.

— Uramisten, mennyi kincs lehet bevakolva ezekben a földbe süppedő házacskába. Zokog a lélek utcák során — sehol egy emléktábla, sehol egy jel, hogy milyen fénylő dicsőségű mult lobog itt lépésről-lépésre...

Most aztán, végre, felfigyelt maga a város is.

Sűrűn érkeznek hozzánk levelek. Valamennyiből kincses és eltaposott multunk iránt érzett rajongás csendül ki.

Vass Béla nyug. postafelügyelő gyűjtött maga köré lelkes, Óbudát-lakó és szerető gárdát. És kutatják önhelyük köveit, küszöböket, falaikat, a kertből napfényre vándorló ő-emlékeket, amelyek között máris számos figyelemreméltó lelet van.

Vegyük sorra őket.

A kálvinista templom alatti romok a *Kiscelli*-utca, a *Kálvin*-utca, a *Kiskorona*-utca és a *Lajos*-utcai háztömbökbe vannak beépítve. Ennek bizonyítékául szolgáljanak a következő tények:

I. A *Kiskorona*-utca 80. szám alatt az utcai fronton lehullott a vakolat. Így tünt napvilágra egy építőkőként felhasznált, mészkőből faragott, gyönyörű, virágos ornamentikájú kőlap. (Klein-lakás ablaka alatt.) E ház udvarában pedig a Kecskés-lakás előtti járda ugyancsak művészi gonddal hasított kőlapokkal van borítva.

II. A *Kiskorona*-utca 88. számú sarokházban, az udvar jobboldalán, arccal a földre fektetve, faragott, hatalmas, figurális vörösmárvány. *Csatornának* használták jelenleg.

Hova lettek a faragott kőkoporsók a Bohn-gyár udvaráról?

Folytassuk a saját kis földjüket, házuk falát, de ugyanakkor lassan-lassan minden talpalatnyi utat vizsgáló lelkes óbudaiak adatait.

I. A *Bécsi*-uton, a *Bohn*-féle téglagyár

kerítésfala mentén, árok húzódik. Az árok hidja: múlttörténelem... Hatalmas, terhet bíró, időt álló, csiszolt mészkőlap. A *klarisszák* templomának romjaiból kerülhetett ide. A kőlap oszlopfélpárkány-

zat, három oldala ugyanis párkányzatnak van faragva...

II. A *Bécsi*-ut és *Zay*-ut sarkán (az *Árpád*-malom közelében), egy *Szalkay* nevű kőtelgyártó udvarán *vörösmárvány*-ból „esztergált”, hatalmas hajókikötő-oszlop van felállítva... Lehet, egyidőben paripák kantárjának kötőző-cőve-kéül szolgált.

III. A *Raktár*-utca 34. számú ház udvarán *kézimalom-örölő* és kőmozsár van kiállítva. A háztulajdonos szerint a hátuk mögött elterült temetőből kerültek ide ezek a mesterség-kövek.

És most egy döbbenetes érdekességű megfigyelés, illetve megállapítás. Tehát, hogy pontosak legyünk: IV. A *Vörösvári*-ut 86. szám (volt *Haszmann*-féle ház), *fundamentuma* egy római kőkoporsóra van ráépítve...

Igen fontos dolgokra deríthet napvilágot ez a kettős fundamentum... A *koporsó* az eredeti helyén van. Tizenhárom lépcső vezet innét a *Flórián*-téri II. római segédlegió gőzfürdőjéhez. Ha megállapítják, milyen a kőkoporsó mélysége, pontos szintezést lehet készíteni.

„Saját szememmel láttam — írja Vass Béla Óbudáról —, hogy a Bohn-téglagyár udvarán még 1906-ban is több diszes faragású, relieves kőkoporsó hevert. Hova lettek? Hova tűntek? Mészkőből voltak, talán csak nem nyelték el valamennyit a gyár kemencéi?”

Reméljük, nem. Utánajárunk és felkutatjuk. És e hasábokról üzenjük a történelmet szerető és multunkat tisztelő óbudaiaknak, hogy adataikat eljuttatjuk illetékes fórumokhoz.

A szolgálatonkívüli tisztek a tisztviselői kedvezmények engedélyezését kérik

A volt hivatásos állományu, szolgálatonkívüli viszonyban lévő tisztek szombatn országos bajtársi összejövetelt tartottak a Rapsa-féle vendéglőben. A fővárosból és vidékről nagy számban jelen volt tiszteket vitéz *Bokor* Béla szkv. vk. s ázados üdvözölte és tájékoztatást nyújtott a Nyugállományu Katonatisztek Országos Szövetségéhez való csatlakozással kapcsolatosan végzett ténykedésekről. A bejelentéseket a bajtársi összejövetel résztvevői nagy érdeklődéssel mellett egyhangú lelkesedéssel vették tudomásul.

Ezek a szolgálatonkívüli tisztek a NyUKOSz utján és annak pártfogásával oly irányu kérelmet terjesztettek elő a honvédelmi minisztériumhoz, hogy a nyugdíjas tiszteket megillető kedvezményeket rájuk is terjesszék ki. A gyermekneveltetés, katonai kórházi ápolás, üdülőhelyek igénybevétele, gyógyszerbeszerzés, vasúti utazási és telefonhasználati kedvezményre tartanak igényt. Kérelmükhöz hozzáfűzték, engedjék meg a magasabb rendfokozatnak a szolgálatonkívüli viszonyban való „cimzetes” megjelölésként való használatát.

A trianoni békeszerződés következményeként beállt létszámcsökkenés idejében a tényleges állományból önként kivált tiszteket ez a csoportja első felszólításra késznél mutatkozott a helycsinálásra, önként vállalta a bizonytalan jövővel való szembenézést, tisztán hazafias kötelességtudásból. Egy részük még a *végkielégítést* sem vette fel. Sokan közülük az életben igen szép pályát futottak be, de a nehéz gazdasági viszonyok számos gyönyörűen induló, ambíciótól telt karriert vágtak ketté. A bajtársi érzés igen szép megnyilvánulása az, hogy most évek multán is összefűzi őket az egyforma nevelés, a közös sors.

Értesüléseink szerint a szolgálatonkívüli viszonybeli tisztekkel szemben az illetékes körök igen meleg megértéssel viseltetnek. Ez természetesen is, hiszen a szolgálatonkívüliek a társadalomnak tekintélyes és előkelő rétege, amely bajtársi fegyelmességével önkéntelenül és állandóan terjesztője a katonai erényeknek. Erre mindenképpen hivatott is, mert hiszen a szolgálatonkívüli tisztek valamennyien részt vettek a világháborúban, igen sokat közülük vitézzé avattak s ez a társadalmilag is elitesoport kényes gondossággal tartja számon tagjainak minden irányu magatartását.

Azokat, akiket közülük a gazdasági válság erősebben érintett, vagy elhelyezkedésük kevésbé járt sikerrel, természetesen első sorban maguk a bajtársak igyekeznek felkarolni, egymás kölcsönös támogatásával. Nem lehet azonban kétséges, — és meg is van rá minden remény — hogy ezekről maguk az illetékes hivatalos körök sem fedkeznek meg és minden lehetőet megtesznek ennek a kipróbált és értékes társadalmi rétegnek átmentése érdekében.

A vezetőség kéri a szolgálatonkívüli bajtársakat, hogy a belépés ügyében felvilágosítás céljából forduljanak a NyUKOSz elnökségéhez, Budapest, IX., Knézits-utca 15.